

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

© 1997 Слободан Станишић

© 2020 за ово издање Вулкан издаваштво

ISBN 978-86-10-03262-8

Ова књига штампана је на природном рециклираном папиру од дрвећа које расте у одрживим шумама. Процес производње у потпуности је у складу са свим важећим прописима Министарства животне средине и просторног планирања Републике Србије.

ТАНГО
ПО
ЖАРУ

**СЛОБОДАН
СТАНИШИЋ**

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Београд, 2020.

I

НОЋНЕ ОРГИЈЕ

ВИДЕО-ЗИДА

*Животи наши сачињени су од безброј
малих или великих експлозија.*

*Било да их изнедри срећа или невоља,
оне у нама растварају осећања,
пошла кад је лепо, хладна када у венама
стирују мраз.*

*Треба се чувати експлозија које одлећу ути неба.
Непрактичне су ако са собом носе и нас саме...*

В. М. Салинас

НЕБЕСКЕ КОРПОРАЦИЈЕ

0.

Увек почињем од нуле. Тако ми је, ваљда, писано. Али нека, решиће се једном и моји снови. Најглупље изгледа што се ту пресавијам и кукумавчим пред свима. А шта ми је чинити? Русвај где год се окренем, на коју год страну да се упутим, за шта год се ухватим, све је русвај, човече. У мени, испред, иза, изнад, чак ми је и на небу русвај. И то на овом мом, приватном. Стварно, основао сам га само за себе, нешто као фирму за коју нисам ни тражио папире, ваљда нису потребни. Сви се нешто бацили на предузетништво, тако и ја, као, дај да оснујем једно мало, приватно небо...

Ма хоћеш! Сви ми се, одједном, појављују као деоничари! Сви имају право не само на небо него и на мене! Е, свега ми је пун нос, стално морам да измишљам нове финесе како бих се извукао из малих, животних неуспелости.

Док сам био млађи, говорио сам: „Најбоље је да ме сви оставе на миру!“ Наступило је време помирљиве узајамности: допола нек остављају они мене, отпола – ја њих. Сваком своје, па шта буде.

Али, врага, не може како хоћемо. Ево ме где, ко зна који пут, почињем од нуле.

ДЕШИФРОВАЊЕ АЛЕКСАНДРОВОГ СМАПИ*

1.

*Брадос, рејко тии шкрадам. У фрци сам. Вајони дрзо йрофу-
равају. Шљака није маїла, сића је оних који тйо укайирају.*

---

* Речник мање познатих речи и израза дат је на крају књиге..

*А кад неко залејне, као твој драгос, тај мора. Неке крезаве
сисџеме ваља тојално одезудити, тако најдоље шитије.
Која дјуџика, хаос.*

*Не љрави себи жуљ на мозју, сви су на сџиску. Мрдају, шљо-
кају, ждракају. Сваки ајеџиџи намирен, јер ко љризе, љризе.*

И тако то. Крај смаџи.

Пружа џи шайу твој драгос

Александар Први Лиџић

*П. С. Кад доџерџаш, ниџиџа од оној шџо би. Свануо је нови
мрак. Сџреми се за оџсџанак, велики си.*

А. П. Л.

Е, људи моји, на шта се овај свет изокренуо. Треба ми преводаца да прочитам обично клиначко писмо. Дај да покушам и пети пут...

ПОВРАТАК У ОСИЊЕ ГНЕЗДО

2.

У стану Липића, на петом спрату Француске 73, владала је савршена хармонија. Нико ни са ким не говори, а сви вичу у исти глас. Народ се пробудио и сад: „или грми, ил’ се земља тресе, ил’ удара море о мраморје“. А онда, словенска антитеза: „нити грми, нит се земља тресе, већ је мој млађани брат Александар – напустио редовно школовање!“

Ух, што ми је то нешто! Ето прилике да се сви убезекњују! Човече, ушао сам у Гинисову књигу рекорда по брисању са редовне наставе. Саветовали ме, кињили, ударали на најстрашније муке, кували, пекли, набијали на колац у најтананијем духу народног литерарног поимања, а ја?

Имун!

Неуништив!

Неухватљив!

Бежим и даље док ме нису као болесно ткиво одстранили дефинитивно. И? Ништа! Отац наш Петар Урлатор дрмао гласним жицама дан-два, можда и три, па после све легло, као прашина отресена из старе крпе.

А овај балавандер Александар, осим кад се оно први пут заљубио, и то у две одједном, никад уз брата није био. Е, вала мајци, сад јесте. Ево нас са исте стране барикаде!

Удахнем дубоко и упутим се својој соби. Кад тамо, ниједна од мојих омиљених, свакодневних ситница ме не дочекује. Ништа није на свом месту, чак ни кревет не личи више на оног мог старог саборца у тешким сновима. Е, људи, кад ће овај несносни талог што притиска већ једном да ме остави на миру? Уморан и неприсебан, бацим се на постељу. Лепио сам тешке капке дубоко низ подочњаке. У свести ми трепери слика свечаног дочека. Само што сам закорачио на тротоар напуштајући железничку станицу, пред мојим носом одлете киоск парфимерије. Одлете увис и распрсну се као цвет ватромета. Одлете као тениска лопта, мора да је и њега закачио неки рекет.

И ево, сневам. Ускочио сам на задњу платформу неког свемирског трамваја. Сневам, одавно нисам, шта је лепше од тога? Али, наврага, неће моћи. Најједном, тишина. Ужасна. Несносна. Урла мир станом Липића, најгора од свих могућности. Мало-помало, све се претвори у земљотрес тишине.

До свести ми допире дијалог од малочас.

ПЕТАР: Цео живот сам посветио својој деци. Једина ми је жеља била да их ишколујем, да то доживим!

АЛЕКСАНДАР: Све што си замислио, доживећеш. А сада ти забрањујем да се мешаш у мој живот, јеси ли разумео? Забрањено ти је!

Крај драмске сцене. Чујем плач, што се подразумева. Плаче мати моја Сузана, она је ту првак света. Увек због мене.

Необичан сплет околности, плаче због млађег сина, први пут.

Покушавам упорно да похватам конце разбијеног сна. Немогуће! – Зашто? – питају конци. – Зато! – одговара остатак разума, вероватно здравог, зато што неко звони на улазним вратима. Они творови свадљиви, тамо, повукли се у своје јазбине, нико нос не помаља. Последња шанса ми је деда Гаврило. Устаће тај и отворити улазне двери, осим ако није нањушио да поштар доноси неке од кућевних рачуна, које на овим просторима овде нико не воли да плаћа.

Е, људи моји, ово је сушта научна фантастика! Мораћу да отворим лично. Само што сам се вратио из војске, уморан и прашњав, суморни ратник којег нико приметио није, а камоли дочекао, принуђен сам да изигравам портира. Кад сам већ отворио, осетим да се и Гаврило помаља из своје собе.

У раму улазних двери, као насликано, платинасто, вижљаво девојче. Утисак је површан, уморан и сањив, остало не примећујем.

– Тражим господина Липића.

– Ја сам – грмне мужевно деда из дубине кућевног простора.

– Ја сам, изволите – истрчим на терен, иако физички изможден, не дозвољавам да ми рефлексни посустану. Усталом, ако се Гавра овако ангажује, мора бити да је пред вратима нешто вредно. Увек сам веровао његовом истанчаном укусу, ако он кресне оком, безрезервно то прихватам.

– За мене је, Стрниша – запишта својим карактеристичним гласом Александар, бивши школарац, тренутно шеснаестогодишњи бизнисмен.

– Отићи ћемо у фирму, Дарја – додаде кратко.

Шаренило мириса испуни ми ноздрве и поче модна ревија низ наше предсобље, које смо од милоште прозвали трпезаријом. Зашушта нека недефинисана лепота, коју

пожелех, иако је јасно уочио нисам. Онако обезнањен, ошамуњен путем од Ниша до Београда, трошним возом који никада није журио, као ни путници, изможден алкохолом и невиђено поспан, ставио сам се у позицију из које су детаљи неуочљиви. Али осећам мирис жене. Осећам рукама својим дугим, опуштеним мишицама, кожом груди, грчком усана... Осећам како би најбоље било да прискочим, зграбим је и одвучем у своју собу. Шта ће она Александру, још је балав, млеко му се кајмачи око усана.

Врага, оде она с њим носећи некакву дугу ташну под мишком. Осамљен, напуштен, вратим се оној тужној постељи на којој више ока склопити не могу. Не само сад, никада! Нећу моћи да спавам док се платина косе неке мирисаве и нестварне не угнезди на мом рамену.

Е, глупи Стрниша Липићу, годину дана си рмбао по пољима и брдима, као најславнији јунаци српски, а сада си дочекао да гледаш како твој малолетни брат командује озбиљним рибама. Боже, дај ми да заспим бар на трен, да не мислим више на овоземаљске глупости. Подигни ме на небо где су девојке анђеоски питоме, а самим тим потпадају под законе обавезног заљубљивања у мене.

3.

Из мрака прво изрони некаква светлуцава нит, која се, ускоро, претвори у куглу, затим у квадрат. Онда расте. Кад достигне величину зида, појави се Александар, троструко увећан. Био је то крупни план, чист као сунце, слика – прва лига. Он ту мало поћути, онда почне, онако озбиљан како га дао Бог, а прпошан и надуван преко сваке мере...

Одсад ово имаш само за себе. Пре свега, мораш констатирати, Стрниша, не шљакам из личних фора, овом сликом не фурам

имиц њо родбинској маски. Одлука је директоријума „Алек
Ђрејда“ да пред њеде наваљамо одређене форе. Кад смо се
сабрали, дљак, нико од нас шкрадойисној имица њенейски
инжењерисао није ни за малу ноздрву. Ти фураш њо, ево њи
шљакај. Ево њи ѡериле...

РЕЗ. Нови крупњак.

Ђао, Сѡрки, кидни ме у овом фазону: Иђњаѡије Миѡкић,
ѡрви ѡѡѡпредседник. Толеришеш ме ѡ ѡривеску МИТА
СЛОН, на ѡовар ѡуѡа сам ѡи био у ѡајди. Гоѡивим ѡе као
маѡоријеѡ драдоса моѡ орѡака Првоѡ, а скидао сам слова
ѡвојим ранијим фазонима. Одваљујеш суѡер! Није фол, шља-
као си за цео Луди разред. Све смо ми ѡо дрижљиво ѡоку-
ѡили из архиве ѡулаѡа и ѡрошили још једном. Профушке се
измениле, ѡроѡрам осѡао исѡи. Куме ко куме, не вреде више
ни доѡу ни сељодерима, али дај, доље кад су ѡѡивне. Усваја-
мо ѡе, еѡо.

РЕЗ.

Блам ме да се реѡрезениѡујем, ѡи знаш ко'ко ѡуѡа сам
ѡи био на услузи. Прво си ми дрмао чврѡе, а ѡосле, кад сам се
издиѡао, умувавао си ми цѡйну кинѡу. Биомрак! Фронѡално
сам уз ѡеде! Овде се фурам као друѡи ѡѡѡпредседник. Уз сву
лаву, ѡвој Раѡко Раѡајић ЧУПАРАПА.

РЕЗ.

Знаш и мене као одрон кинѡу. Роѡер Милосављевић ТУ-
ЦАНИК. Увек сам одвајао жваку Алеку: – Како онај ѡвој
драдос са онако ѡуѡом фаѡом онако ѡѡивно шкраба? На-
фурао је суѡер имиц целој ѡерили својих ѡајѡоса. А све дил-
мези. Неко ѡо мора да одиљака и нама, ал' ѡѡиван као ѡи.

РЕЗ.

Еј, све добијаш црно на бело, а у колору, ѡродимензио-
нално шкрабано у ѡросѡору. Шѡа кажеш, који куѡњаѡи,
јесам ли ѡе шокнуо. Овде сам не више као Бошко Чуѡурило,
ДЕМБА ДЕМБЕЛИ. И не више као онај који ѡи је намешѡао,

оно онда ону риду, а ти се фемисао. Као, блам те пред клин-цима. А перјамо те лако, дела тишицо, ти си обична дорћолска промаја, просечан сексуални манијак, без дозволе за рад. Зайо све шљакаш йовремено, йод морање. Е сад йази, ја сам у фирми извршина фора. И ја сам се сешио да найалимо тебе. Ти ћеш све суйер љуљнути у шкраду.

РЕЗ. Појављују се три нашминкана девојчурка.

Оверавамо зайисник за Рамбо терилу:

Робертиа Перић БЕРТА: Чекај...

Максима Росић, йривезак МАКСИ ГЕРЛ: Чекај, јавићемо се...

Ана Марија Краљ, краће ПРИНЧЕБЕСА: Чекај, јавићемо се йоседно!

РЕЗ. Поново Александар.

Ейо, тиолико брадос. Фурамо йуно йоверење у твој кайа-циיתי. Ми шљакамо, а ти шкрадни. Уљуљај йо у диомрак фазону, није ово фолирантиска терила. Нисмо нишита лошијеј имица од йредисторије. Само нешито скуйље йлаћамо јер држе йуцамо...

Док слика тамни, однекуд заиста одјекну пуцањ. Да ли је био умонтиран у снимак или је стигао из талоба Дорћола? Да ли је ово сан или збиља? Да ли стварно морам да слушам клинчурдију коју сам до јуче ћушкао? Да ли њих сви слушају? Шта се са овим светом догодило?

Знам, стигао је одговор на старовременску глупост – јаје је ипак старије од кокошке!

Ноћ, густа као моторно уље. Ништа кроз прозор не стиже осим згуснутог мрака. Лежим и чекам да фотонском стазом стигну нове честице слика које ће ми донети додатна наређења.

4.

Не могу да спавам, ништа од ситних прохтева измученог организма. Вртим се кратко по кревету, онда устанем, нешто ме вуче у предсобље. Напуштам сопствену територију са оним чудним осећањем да није моја. Никако се ту више не налазим.

У предсобљу ме чека, наслоњена на кухињска врата, лепа вила, добри кућни дух, мати моја Сузана. Зло и наопако, на њу сам потпуно заборавио! Последње време је дошло кад и привидно добри синови заборављају сопствене мајке.

– Ма где си... – започнем као да сам све време само њу тражио.

Ту она дограби у загрљај сина свога, који нежности не узвраћа. Некако сам огрубео. Уз то, још сам слуђен. А и криво ми, испадох мамлаз. Ову дивну жену коју обожавам од најранијег детињства, као добру вилу из прича, сасвим заоставих. Нисам писао, ретко сам и мислио на њу. Сетио бих се углавном кад ми поштар донесе новчану пошиљку, коју је она тешком муком одвајала и слала вајном војаку.

И ево, сад се привија уз свог омиљеног бедника. Очито, улога мајке у Липића, постаје све незахвалнија. Стално волиш неке недостојне типове, од оног блентавог мужа, преко несувислог млађег сина, до овог слуђеног Стрнише. Нешто ми дође да је учиним срећном, па кажем:

– Мора да си спремила неку добру клопу за мене!

Лице јој засија и повуче ме у кухињу. Притом, испаштам сопствене грубости. Вероватно сам повукао неки ген од оног безосећајног Петра. Ова жена заслужује да сви цупкамо око ње, да је пазимо као мало воде на длану. Али познајући себе, знам да је то пролазно осећање. Убрзо ћу се предати периферним будалаштинама. А једини сам који је искрено уз њу, који покушава да јој се нађе, да је саслуша и подржи.

– Причај! – позива ме на комуникацију пристављајући кафу. Боже, откад је нисмо заједно попили. Ни за њу, ни за мене, та кафа не значи уживање у напитку, има једино особину везивног ткива за дружење.

Развезем причу о лепотама војничког живота, те прошао сам као мали бог, те старешине ме обожавале, те сјајно сам се сналазио у најтежим ситуацијама, те сви се чудили како једно градско, нежно дете лако подноси толике тешкоће. И све сам могао зато што сам увек, и само, и стално, мислио на њу.

Ту Сузана први пут у животу не издржи оволику пресну лаж, већ поче да се гласно смеје. Немајући друге, придружим се. То ми је, одувек, један од најлепших тренутака у кући и животу уопште. Нас двоје, мајка и њен синчић, седимо у кухињи и смејемо се наглас, углавном због неке зачудне ситуације или моје глупости.

Кад се умиримо, упитам озбиљно:

– Сузана, где је моја соба?

Ту се и она уозбиљи, онда одмахне руком:

– Било је овде много промена.

Онда поћути и дода:

– Александар се раширио. И у кухињи су неке ствари, не знам ни чему служе.

Притом покаже на добро упаковане кутије са неразумљивим натписима.

ЧУПАРАПА ТИПУЈЕ ДЕДЕКАЊУ

5.

Ако си у фрици, иди својом шљаком. Ја сам іо најіури іњава-ііор. Цимам живце да ме нећеш ни укойчайіи. „Рамбо“ разред је усіосіавио свој индивид лексик ленівиц, шііо бисмо се ми уклайали у дивше шеме. Сваком ііиква, а доіовима доіовско.

Ал' збої шеде, о'ладићу мало, иако си већ іаранїи укойчао шему. Ако заїреде у ірлу, немој одма' да скачеш до дифеа на сїакленац ошїрої тїуцања. Лависао бих да ме уждракаш іриседан.

Пази, овде иде шїица: іревод са чуїарайинско-рамдоовскої, Чуїарайа лично. Ждракај...

Имò ја гедушку. Сви іа дре оїквїиали, а кад је видео колико је саїи, оїквїиао и дедекања све. А мени жао. Држао дре кључеве од ірада, а сад се соло фолира іо Славији. Иако је обзнањено да је расїад са фамилијом дефиниїиван, одем у визиїу.

Седи у великој фоїшељушки и сїење.

– Ко тїе звао?

– Шїа тїе дриїа!

– Найоље из моїа сїана!

– Из тївої сїана? Више и није тївој, іреїисао си іа.

– Тачно, іреїисан је сиройињи.

– Ух, немој тїако ілемениїо да се фолираш. Знаш да іреїтеривање шкоди чуки. Та сиройиња ће, једної мрака, да уваља сїан, сїиска блаїо и да тїи се блаїоїтворно осмехује.

Уждракам, крену му тїикови. Ждере се. Зна тїај да ова куїла није зидана од цвећа.

– Ајде, іоїи' чај. Скувò сам.

– Сернем тїи се у чај!

– Сернем се ја тїеди у тївој сїан. Не тїреда ми.

– О, види. А шїа тїи тїреда?

– Шїа мени тїреда? Шїа ми тїреда? Осам данки си наїуцао одсїраї, а не знаш шїа ми тїреда! Има да тїи кажем. Треда ми ДЕДА!

Он заусїи да нешїо надроби, иїак ућушї країко.

– Ајде, серни још нешїо.

– Ајде, тїи сркни мало кад сам скувао. Врућ си дре!

Послуша. Сркне. Онда ће:

– Знам, іослали іе...

Раздерем се:

– Нико ме није іослао, майіори, бленіави скоіе! СѰм сам дошѰ! Задиј іу ірљаву дркаіу іомијару у шољу. Ако іи је ја креснем, има да шљашіімо іо сііомайіолозима ііри мрака док усаде нове њуіавце...

Дедекања зине од чуда. Оћуіи.

– Треба ли іи іара?

– Не! Слушај, мене блаіо не занима!

Буіи и срче. Прође миленијум.

– А шіо си дошѰ?

– Не зеки ме више. То смо айсолвирали.

– А је л' іи свима овако куваи чај?

– Никоме! У живоіу никад! Не знам ни како се кува. На-іреіао сам се само за іебе.

Оіеі мало іаузе. Дедекања, који се званично одрекао фа-милије, іреслишава цео ірохујали ваіон.

– Пази, од сііана нишіа. Поііісао сам...

– Деда, 'ебо іе іај сіан. 'Оћеш іи іоііішем да ме не занима. У живоіу ме дре ни занима іивој сіан.

– И? Шіа іе занима?

– Ти, доі іе іивој одлейљени! Још ову іодину-две које іи је онај іоре остіавио хоћу да се дружим. Хоћу да некоі имам. Шіа фали да іо будеш іи, кад сам іе сам изадрао...

– Знам шіа ће диіи. Расіірудићеш іо целој фамилији како сам іе іримио.

– Ти? Приміо мене? Ма на силу сам ушао! Шіа дих дао да моіу једном да іе дрмнем. А не моіу, мноіо си майіор. Само кад ди дио мало млаћи...

– И да сам млаћи не дих се іукао са балавандером.

– Уцекуј једном у іиніару, нисам ја балавандер, већ іивој унук! Редовни, реіуларни, ко іод да ме је іравио, унук сам іи!

– Пуф, и іо ми је нешіо.

– Кад те мало боље полегам, ниси ни ти бољна шћа!

На то се дедекања снужди.

– Еј, проклећа соршо Рајајића, сви смо исти. Само свађа!

– Ако је наследно, зна се од кога је почело.

– Куда ћеш сада?

– Морам да дршеш, чека ме женска.

– Где?

– У кайији. Ославио сам је ко'ко да те обиђем.

– Што је не доведе?

– Можда други људи. Отикуд сам знао шћа ме чека. А и пролазили смо случајно. Реко, дај да видим шћа ради онај што ме се одрекао.

– Тебе нисам. Само фамилије.

– У њом сам вајону... Чувај се, доврши чај, дофураћу ојей...

Кад налећим следећих њенаест људи, све исти. Све као да читаш исти причу.

После се смирио. Накрайко. Онда из почетака. Али то је шема, Рајајићи тако живе, вековима.

Поираје наш ориаклук негде три-четири годе. Само ме једном ишћао за кћер своју, а шћа је била у Порторику. Кажем, обоје стално љују. Ту схватимо да смо обојица сами.

Онда, наврнем једном, кад он у љуном сјају. Цакле му се сићушне очице, невиђено осрећен.

– Где си? – каже. – Знаш да совим?

Сварно ја окаснимо неких десет минућа.

– Извини, дедекања, у фри сам...

Ту ме журно прекине.

– Немам многе времена за жваку – каже. – Хоћеш да ми подејне вајон?

Приметио сам да је за ове године пошћуно прихватио мој животињи имиц, мој начин говора. Чак смо се окрећали за истим рибама кад дих ја извео у шћуњу, онда кад је лејо време.